

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

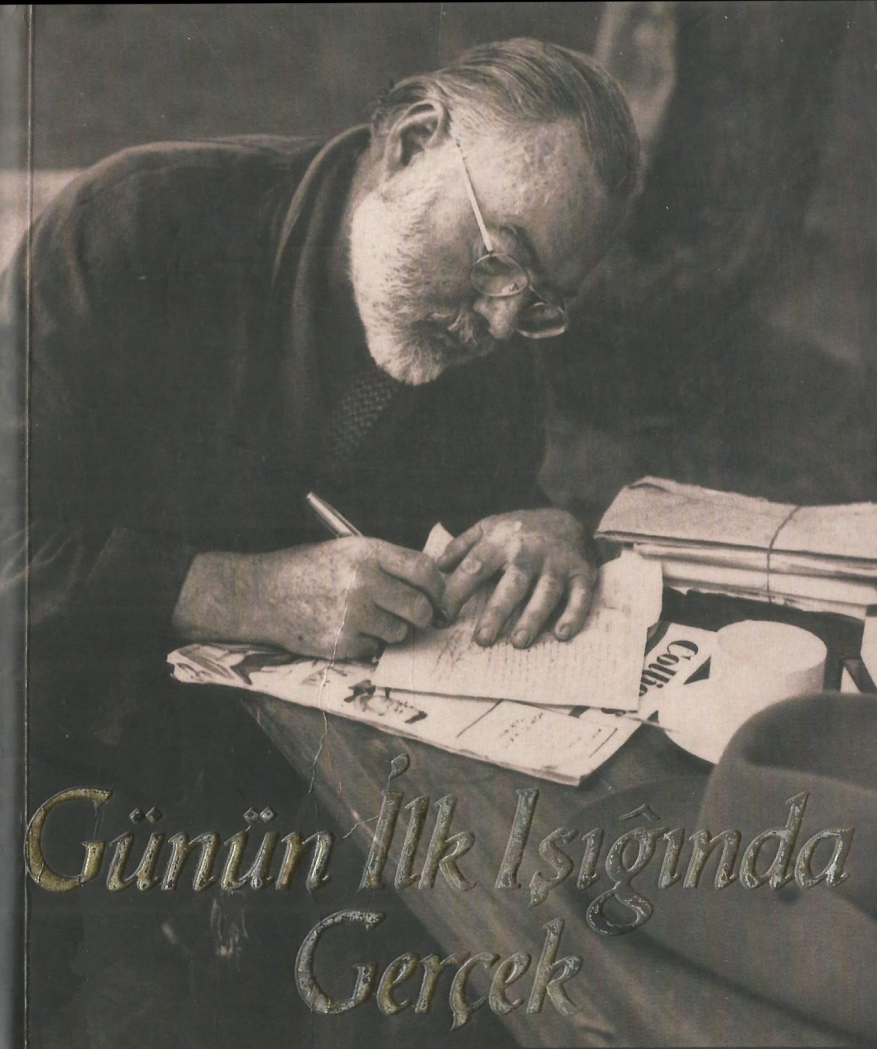
RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

*Günün İlk Işığında
Gerçek*

ERNEST
HEMINGWAY

*Günün İlk Işığında
Gerçek*

ERNEST
HEMINGWAY

Bütün Dünya
KİTAPLIĞI

ERNEST HEMINGWAY

Günün İlk Işığında
Gerçek

“True at First Light”

Türkçesi:
Mehmet HARMANCI

©1999, Hemingway Foreign Rights Trust
Kesim Telif Hakları Ajansı aracılığıyla

Türkiye’de yayın hakkı:

© 1999, *İnkılâp Kitabevi*
Yayın Sanayi ve Tic. A.Ş.

Bu kitabın her türlü yayın hakları
Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince
İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi
ve Ticaret A.Ş.’ye aittir.

Dizgi:

M. Pamukçuoğlu

Düzeltili:

Ahsen Erdoğan

Baskı:

Teknografik

Matbaacılar Sitesi, No: 38

Bağcılar - İstanbul

ISBN 975-10-1495-6

99-34-Y-0051-0229

99 00 01 02 03 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

 İNKILÂP

Ankara Cad. No: 95

Sirkeci 34410 İSTANBUL

Tel: (0212) 514 06 10 - (Pbx)

Fax: (0212) 514 06 12

Web sayfası: <http://www.inkilap.com>

e-posta: posta@inkilap.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

“Afrika’da bir şey sabahın ilk ışığında gerçek, öğle saatinde yalandır ve güneşte kavrulan tuz ovasının ötesinde gördüğünüz o yeşilliklerle çevrili gölden fazla bir saygı duymazsınız ona. O ovada sabah yürümüştünüzdür ve orada öyle bir göl olmadığını biliyorsunuzdur. Ama şimdi mutlak gerçek, güzel ve inanılır olarak oradadır işte.”

True at First Light’tan

ÖNSÖZ

BU HİKÂYE en azından benim için gayet önemli bir yer ve zamanda başlar. Yetişkin hayatımın ilk yarısını Doğu Afrika'da geçirdim ve orada kısacık bir iki buçuk nesil boyunca yaşamış olan İngiliz ve Alman azınlıkların tarihini ve edebiyatını gayet kapsamlı olarak okudum. 1953-54 kışında Kuzey Yarıküresi'nde Kenya'da neler olup bittiğini bilmeden öykünün ilk beş bölümünü izlemek biraz güç olabilir.

İyi bir eğitim görmüş ve dünyayı epey dolaşmış bir siyah Afrikalı ve Kikuyu olan Jomo Kenyatta İngiltere'de yaşarken bir İngiliz kadınıyla evli idi. Zamanın Britanyasındaki sömürge yönetimine göre memleketi olan Kenya'ya dönünce, Kikuyu'ların kendi topraklarını çaldıklarına inandıkları Avrupalı göçmen çiftçilere karşı Mau Mau adı verilen bir karaderili çiftlik işçileri ayaklanması başlatmıştır. Bu *Fırtına*'daki Caliban'ın şikâyetiydi:

*Benden aldığınız bu ada, annem Sycorax yoluyla bana geçti!
İlk geldiğinizde beni okşadınız, yere göğe koymadınız,
Bana içi meyveli sular verdiniz,
Gece gündüz yanan
Büyük ve küçük ışıkların adlarını öğrettiniz;
Ben de sizi o zaman severdim ve
Adanın su kaynaklarını, kurak ve verimli yerlerini
Ve bütün güzelliklerini gösterirdim.*

Mau Mau, kırk yıl sonra, en sonunda Afrikalıların Sahara'nın aşağısında kalan kara parçasında üstünlük sağlayabildikleri bir Pan-Afrika bağımsızlık hareketi değildi yalnızca, büyük bölümü Kikuyu kabilesinin antropolojisine ilişkin olan bir şeydi. Bir Kikuyu, kendisini, normal yaşamından alıp patronu olan Avrupalı göçmen çiftçiye yönelik bir kamikaze insan roke-

tine dönüştüren kutsal yemini ederek Mau Mau olurdu. Ülkenin en yaygın tarım aleti, İngiltere Midlands'indeki çelikten yapılmış kalın ve tek keskin uçlu, Swahili dilinde panga adı verilen bir pala olup bununla çalılıklar kesilir, çukur kazılır ve koşullar oluştuğunda insan öldürülür. Hemen hemen her tarım işçisinin bir pangası vardır. Ben antropolog değilim ve tarif ettiğim şey saçma olabilir, ama Avrupalı göçmen çiftçiler, karıları ve çocukları Mau Mau'yu böyle görüyorlardı. Ve ne acıklıdır ki, bu uygulamalı antropolojinin en çok öldürdüğü ya da sakat bıraktığı insanlar Avrupalı göçmen çiftçi aileleri değil, Mau Mau yemine karşı çıkıp İngiliz sömürge yetkilileriyle işbirliği yapan Kikuyulardı.

Bu hikâyenin geçtiği sırada White Highlands olarak bilinen ve Avrupalılar için ayrılmış olup Kikuyuların kendilerinden çalındığına inandıkları topraklar, geleneksel Kamba topraklarından daha yüksektydi ve daha sulaktı. Kikuyu diline yakın bir Bantu dili konuşan Kambalı çiftçiler kendi daha verimsiz topraklarına ek olarak başka topraklarda da avlanma ihtiyacındaydılar ve bu nedenle de Kikuyu komşuları kadar topraklarına bağlı değillerdi. İki halk arasındaki kültürel farklılıklar çok hassastır ve bu en iyi İber Yarımadası'nda yaşayan Portekizlilerle İspanyollar arasında karşılaştırma yapılarak anlaşılabilir. Bunlardan biri için geçerli olanın diğeri için olamayacağını çoğumuz biliriz ve Mau Mau için de bu böyleydi. Ve Kikuyular için geçerli olanın çoğunlukla Kambalar için geçerli olmaması Ernest ve Mary Hemingway için hayırlıydı; çünkü aksi takdirde ikisi de o kadar çok güvendikleri ve anladıklarını sandıkları hizmetkârları tarafından uykuvarında parça parça edilebilirlerdi.

Altıncı Bölüm'ün başlangıcında cezaevinden kaçmış yeminli bir grup Kamba Mau Maularının Hemingway'lerin safari kampına saldırı tehdidi, sabah güneşi altında eriyen şafak sisi

gibi uçup gitmiştir ve çağdaş okur bundan sonra olabilecekleri fazla bir güçlük çekmeden izleyebilecektir.

Ben ikinci oğul olarak çok uygun bir konumda olduğumdan çocukluğumun sonları ile yeni yetmeliğimin başlarını, Martha Gellhorn ve Mary Welsh ile evlilikleri döneminde babamın yanında geçirdim. On üç yaşımdayken bir yaz günü yanlışlıkla Marty'nin Küba'da tuttuğu evde babamın yatak odasına girdiğimi ve onları el kitaplarında evlilik yaşamındaki mutluluğu garanti eden epey atletik bir pozisyonda sevişirken yakaladığımı hatırlarım. Ben hemen geri çekilmiştim ve beni gördüklerini sanmıyordum; ancak buradaki hikâyenin üzerinden geçerken babamın Marty'yi taklitçi olarak anlattığı pasajı okuyunca o sahneyi elli altı yıl sonra olanca canlılığıyla hatırladım.

Hemingway'in iki yüz bin kelimelik bu adsız elyazması yapıtı, bir günlük değildir. Burada okuyacağınız, gerçeğinin yarısı kadar olan bir romandır. Yaşamını yirmi beş yıl boyunca sandal ağacının kokusu yerine içkiyle doldurarak yok eden Mary'nin; kendisinin oynadığı mükemmel eş rolünün tam tersini oynayan Debba'yı fazlaca öne çıkartmış olmama pek kızmayacağını umuyorum.

Gerçek ile kurgu arasındaki o belirsiz nokta bu anıların tam ortasındadır. Yazar onu kullanarak bu tür müziği dinlemekten hoşlanan okurları hiç kuşkusuz memnun edecek olan pasajlar çalar. Ben Kimana'daki safari kampında bir süre kaldım ve oradaki beyaz siyah herkesi tanırım ve yeterli derecede açıklayamayacağım bir nedenle bu bana 1942 yazında kardeşim Gregory ile Pilar'da geçirdiğimiz bir ayda olan bazı şeyleri hatırlatır. Pilar'ın mürettebatı geçici hizmetleri gören denizcilerdi. Telsizci bir zamanlar Çin'de bulunmuş olan profesyonel bir denizciydi. O denizaltı avıyla geçen yazda *Savaş ve Barış*'ı ilk kez okuma fırsatı bulmuştu. Aslında kısa süreli çalıştığın-

dan gündüzleri ve geceleri çoğunlukla beklemede olurdu ve roman da gemi kütüphanesindeki kitaplardan biriydi. Onun, Şanghay'da Beyaz Rusları tanımış olması nedeniyle romanı daha iyi anladığını söylediğini hatırlıyorum.

Hemingway'in tek kopya ve taslak olan bu eser üzerindeki çalışması, o sırada bu hikâyede milletlerarası telefonsuz yaşayamayan bir hanımla evli Leland Hayward'ın etkisiyle ve *İhtiyar Adam ve Deniz* filmini çekenlere yardım için Peru'ya gitmesiyle kesintiye uğramıştır. Süveyş Kanalı'nı kapatan Süveyş Krizi'nin Doğu Afrika'ya tekrar gitme planlarını sona erdirmesi, tamamlanmamış eserine geri dönmemesinin bir nedeni olabilir. Bu hikâyede okuduklarımızdan onun 'eski günlerin' Paris'ini düşündüğünü biliyoruz ve belki de eserin yarım kalma nedenlerinden biri de bütün fotojenik güzelliğinin etkisi ve heyecanı yalnızca birkaç ay süren, önce dizanteri sonra da uçağının düşmesiyle kendisini çok hırpalayan Doğu Afrika serüveni yerine Paris'i daha büyük bir mutlulukla yazabileceği inancıydı.

Eğer hâlâ yaşıyor olsaydı *Shadow and Act*'ta şu yazdıkları nedeniyle bu girişi yazmasını Ralph Ellison'dan isteyebilirdim:

"Bana hâlâ Hemingway'in neden Wright'tan daha önemli olduğunu mu soruyorsunuz? Bu, beyaz olduğu ya da daha çok 'kabul edildiği' için değildir. Bu, dünyada benim sevdiğim ve Wright'ın bilemeyecek kadar yoksun ya da deneyimsiz olduğu hava, silahlar, köpekler, atlar, sevgi, nefret ve ancak cesurların ve fedakârların zafere dönüştürebilecekleri imkânsız durumlar gibi şeyleri takdir edebildiğindendir. Tarif ettiği kuş avlama yöntemlerini uygulayarak kendimi ve kardeşimi yaşatabildiğim 1937 Ekonomik Bunalımı sırasındaki günlük yaşantıların tekniğini ve seyrini bu denli büyük duyarlılıkla yazdığı için, politika ile sanat arasındaki farkı ve onların yazarla olan gerçek ilişkilerini bildiği için. Bütün yazdıklarında –ki, bu çok önemlidir– Amerikalılarda, belki de trajedilerini en iyi ifade ettikleri

blues ruhuna çok yakın olan ve bana da kendimi yuvada hissettiren o trajik de ötesindeki ruha sahip olduğu için...”

Hemingway’in *Görünmeyen Adam*’ı okuduğuna ve bu kitabın kendisiyle Mary’yi ölüme yaklaştıran iki uçak kazasından sonra kendisini toparlamaya yardımcı olduğuna eminim. Ve o sırada ellili yaşlarının ortasındaydı ve yaratıcı çalışmaya dönüşüne yol açan olaylardan bir yıl sonra Afrika notlarını yine ele almıştı. Ellison’un romanındaki tımarhanedeki delileri anlatan sahnenin *To Have and Have Not*’ta geçen Key West’teki barda emekli askerleri betimlediği sahneye çok benzemesi, taslağında yazarların birbirlerinden çalmalarından söz eden bölümü yazarken Ellison’dan etkilenmiş olabileceğini düşündürüyor.

Ellison yukarda alıntı yaptığım makalesini 1960’lı yılların başında, Hemingway’in 1961 yazındaki ölümünden kısa bir süre sonra yazmıştı ve onun tamamlanmamış ve benim burada en kötüsü olmadığını umduğum bir şekilde soktuğum Afrika romanı *True at First Light*’i okumamıştı. Ben burada babamın sa bahaları yazdığı yazıları aldım ve onu Suetonius’un *Ünlü Adamların Yaşamları*’nda söylediği şeyi yapmaya çalıştım:

“Virgil’in *Georgics*’i yazarken her gün, sabah yarattığı çok sayıda dizeyi dikte ettiği ve sonra gününü onları en az sayıya indirmekle uğraşarak geçirdiği söylenir. Kendisi, şiirlerine bir anne ayı gibi şekil verdiğini söyler.”

Sadece Hemingway’in kendisi yarım kalmış bu taslağı bir *Ursus horribilis*’e dönüştürebilirdi. Ben *True at First Light*’ta sadece bir çocuğun oyuncak ayısını sunmaktayım. Onu artık yatarken yatağıma alacağım ve yattıktan sonra Tanrıya, eğer uyanmadan ölecek olursam ruhumu selamete kavuşturması için dua edip *Tanrı senden razı olsun Papa*, diyeceğim.

Patrick Hemingway

Bozeman, Montana - 16 Temmuz, 1998

DOĞU AFRİKA'DA her şey değiştiği için bu safaride hiçbir şey çok basit değildi. Beyaz avcı uzun yıllardır yakın dostumdu. Ona babama göstermediğim saygıyı duyardım ve o da bana hiç hak etmediğim halde güvenirdi. Ancak bu güven, hak etmek için uğrunda çalışmaya değer bir şeydi. Beni kendi başıma bırakarak ve yanlış yaptığımda düzelterek çok şey öğretmişti. Bir yanlış yaptığımda bunun ne olduğunu anlatırdı. Eğer aynı yanlış bir daha yapmazsam, o zaman biraz daha açıklardı. Ama göçebe ruhlu bir insandı ve Kenya'da yirmi bin dönümlük sığır çiftliğine döneceği için artık bizi terk ediyordu. Mutlak bir cesarete, bütün iyi insani zayıflıklara ve çok garip ve önemli olan insan anlayışına sahip karmaşık bir insandı. Ailesine ve evine bağlıydı ve onları onlardan uzak yaşayamayacak kadar severdi. Evini, karısını ve çocuklarını severdi.

“Bir sorunun var mı?”

“Fillerin karşısında aptal gibi kalmak istemiyorum.”

“Öğreneceksin.”

“Başka?”

“Herkesin senden çok şey bildiğini bil, ama kararları senin verip uygulamak zorunda olduğunu da bil. Kampı ve yönetimini Keiti'ye bırak. Mümkün olabildiğince iyi ol.”

Emretmekten hoşlanan insanlar vardır ve bunlar bu yetkiyi elde etme hevesiyle onu başkasından devralmanın formaliteleri karşısında büyük sabırsızlık duyarlar. Özgürlük ve köleli-

ğın ideal birleşimi olduğu için ben emretmeyi severim. Özgürlüğün içinde mutlusundur ve bu çok tehlikeli olmaya başladığında görevine sığınabilirsin. Yıllar boyunca sadece kendimi yönetmiştim; kendi kusurlarımı, güçlü yanlarımı iyi bildiğimden, bunlar bana pek az özgürlük ve pek çok çalışma imkânı verdiklerinden bıkmıştım artık. Son zamanlarda benim iç yaşamımı, nedenlerimi ve amaçlarımı hep bilen insanların benim hakkımda yazdıkları kitapları hoşnutsuzlukla okumuştum. Onları okumak sizin yer aldığınız bir savaşı, sadece orada olmakla kalmayıp bazı durumlarda savaş yapılırken henüz doğmamış olan kişilerin yazılarından okumak gibi bir şeydir. Hem iç hem dış dünyamı yazan bu insanlar benim asla hissetmemiş olduğum mutlak bir güvenle yazmışlardı.

Bu sabah büyük dostum ve öğretmenim Philip Percival'ın aramızda resmi dil olan o garip kısa cümlelerle konuşmamış olmasını isterdim. Sorması imkânsız olan şeyler bulup sorabilmeyi isterdim. İngilizlerin havacılarına verdikleri talimatlar gibi tam ve yetkiyle bilgilendirilmiş olmayı her şeyden çok isterdim. Ama Philip Percival ile aramda hüküm süren gelenekselleşmiş yasanın Kambaların gelenekselleşmiş yasaları kadar katı olduğunu biliyordum. Benim cehaletimin sadece kendi kendimi eğiterek azaltılabileceğine çok uzun zaman önce karar verilmişti. Ancak bundan böyle yanlışlarımı düzeltecek kimse olmadığını biliyordum ve yönetimi ele almanın insana verdiği bütün o mutlulukla bu bilgi, sabahı çok ama çok yalnız yapıyordu.

Uzun bir süredir birbirimizi Pop diye çağırıyorduk. İlk başlarda, yani yirmi yıl kadar önce kendisine Pop dediğimde Bay Percival bu terbiye ihlalinin herkesin içinde yapılmaması koşuluyla buna aldırmamıştı. Ama elli yaşına gelip de artık bir yaşlı ya da Mzee olduğumda, o da bana Pop demeye başlamıştı ki, bu bir insana kolayca verilen ama geri çekildiği takdirde öl-

dürücü olan bir iltifat sayılırdı. Başbaşa olduğumuzda benim ona Bay Percival ya da onun bana adımla hitap edeceği bir durumu ne hayal edebiliyorum ne de böyle bir şeyi yaşamak isterim.

İşte bu sabah da merak etmekte olduğum çok şey ve sormak istediğim çok soru vardı. Ancak alışkanlık gereği bu konuları konuşmazdık. Kendimi çok yalnız hissediyordum ve o da bunu elbette biliyordu.

“Eğer sorunların olmasaydı eğlenceli olmazdı,” dedi Pop. “Sen robot değilsin ve günümüzde beyaz avcı dedikleri çoğunlukla dili konuşan ve başkalarının izlerini takip eden robotlardır. Senin dil bilgin sınırlıdır. Ama sen ve kötü ün salmış dostların o izleri yapmışsınızdır ve hâlâ yeni bir iki tane yapabilirsin. Eğer Kikamba dilinde aradığın kelimeyi bulamazsan İspanyolca konuş. Herkes bayılır buna. Ya da bırak Memsahib konuşsun. O derdini senden biraz daha iyi anlatıyor nasıl olsa.”

“Canın cehenneme.”

“Oraya gidip sana bir yer hazırlarım,” dedi Pop.

“Ve filleri?”

“Onları aklına bile getirme. Dev cüsseli budala yaratıklar. Herkes zararsız olduklarını söyler. Bütün öteki hayvanlar için ne kadar öldürücü olduğunu düşün. Ne de olsa onlar tüylü mastodontlar değildirler. Şimdiye kadar dişi iki kıvrım yapan bir tane görmüş değilim.”

“Sana bunu kim söyledi?”

“Keiti,” dedi Pop. “Mevsim dışında binlercesini avladığını söyledi. Onları ve kılıç dişli kaplanı ve senin brontozorlarını.”

“Namussuz herif,” dedim.

“Hayır. Buna neredeyse inanıyor. Elinde bir dergi var ve resimler de çok inandırıcı. Sanırım bazı günler inanıyor, bazı günler inanmıyor. Ona beç tavuğu getirip getirmediğine ve genel olarak avcılığına bağlı.”

“O tarih öncesi hayvanlar konusunda gayet iyi resimlendirilmiş bir yazıydı.”

“Öyle. Resimler çok güzeldi. Ve sen de yurdunda mastodont ruhsatını doldurduğunu, kılıç dişli kaplan limitini aştığını ve o yüzden Afrika’ya geldiğini söyleyince beyaz avcı olarak çok hızlı bir yükselme gösterdin. Ona bunun gerçek olduğunu, senin Wyoming’de Rawlins’den kaçmış bir kaçak fildişi avcısı olduğunu ve sana çıplak ayaklı bir çocukken avcılığı öğreten bana saygılarını sunmak ve yurduna dönüp yeni mastodont ruhsatı çıkarana kadar el alışkanlığını kaybetmemek için geldiğini söyledim.”

“Pop, lütfen bana filler hakkında somut bir şey söyle. Biliyorsun, eğer kötülük yapacak olurlarsa ve benden istenirse, onları öldürmek zorunda kalacağım.”

“Eski mastodont tekniğini hatırla yeter,” dedi Pop. “Çiftenin birinci namlusunu hortumun ikinci halkasının arasına yerleştirmeye bak. Alnından başlayarak birinci kırışıktan aşağı sayınca yedincisi. Ani sonuç. Eğer heyecanlıysan kulağına sık. Bunun eğlenceli bir uğraş olduğunu göreceksin.”

“Teşekkür ederim,” dedim.

“Memsahib’e bakman konusunda hiç kaygılanmadım, ama biraz da kendine bak ve elinden geldiğince iyi çocuk olmaya çalış.”

“Sen de.”

“Ben bunu uzun yıllar denedim,” dedi. Sonra o klasik deyişle, “Şimdi hepsi senin artık,” diye ekledi.

Öyleydi de. Yılın son ayından bir önceki ayın son gününün rüzgârsız sabahında hepsi benimdi.

Yemek çadırına ve sonra da bizim çadıra baktım. Sonra küçük çadırlara, ateş çevresinde dolaşan adamlara, sabahın yoğun çiyinde don tutmuş gibi görünen kamyonlara ve av arabasına baktım. Sonra ağaçlar arasından çok büyük ve yakın görü-